

راہبردہا و قدرت دریائی

مؤلفین:

۱. دریاوار دکنر حبیب اللہ ستاری

۲. ناخدا یکم ستاد غلام رضا طحانی

بهره‌بردار	۲: سیاری، حبیب‌الله، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	۱: راهبردها و قدرت دریایی/ مؤلف: حبیب‌الله سیاری، غلامرضا طحانی.
موضوعات کتب	۲: تهران: آژانس جمهوری اسلامی ایران، سروی دریایی، دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی، ۱۳۸۸.
موضوعات ظاهری	۳: ۲۵۲ ص.، جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۱۱۲۵-۵-۰ :
وضعیت فهرست نویسی	۴: فبا
پادداشت	۵: کتابخانه: ص. ۲۲۲-۲۲۳.
موضوع	۶: ایران: آژانس، سروی دریایی.
موضوع	۷: سروی دریایی
شناسه افزوده	۸: طحانی، غلامرضا، ۱۳۳۷ -
شناسه افزوده	۹: ایران: آژانس، سروی دریایی، دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی.
رده بندی کنگره	۱۰: ۷۸۱۰۷/س۹، ۲ ۱۳۸۸
رده بندی دیویی	۱۱: ۲۵۹/۰۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۱۲: ۰۷-۱۸۲۰۵۰۷

نام کتاب: راهبردها و قدرت دریایی

ناشر: انتشارات دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

مؤلفین: دریادار دکتر حبیب‌الله سیاری، ناخدا یکم ستاد غلامرضا طحانی

ناظر چاپ: علی فرهادی

طراحی جلد: ساسان دارائی

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۳۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۱۲۵-۵-۰

تهران، میدان رسالت، خ نیروی دریایی، انتشارات دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی نداجا

تلفن: ۷۷۲۲۶۰۴۴ نمابر: ۷۷۲۲۵۸۷۹

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. بهره‌برداری از تمام یا قسمتی از این اثر با ذکر منبع بلامانع بوده و در غیر این صورت پیگرد قانونی دارد.

مقدمه:

از منظر فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای عزیز (مدظله‌العالی) و به استناد فرامین و تدابیر ابلاغی معظم‌له در طول سه دهه گذشته، جمهوری اسلامی ایران یک کشور دریایی محسوب می‌گردد که بهره‌برداری از نعمت دریا و سواحل، مغفول واقع شده و لازم است بهره‌مندی شایسته از این نعمت خدادادی در دستور کار دولت و سایر سازمان‌های ذیربط کشوری و لشکری قرار گیرد.

برخورداري از نعمت دریا و سواحل مناسب دریایی نقش مهمی را در ارتقای جایگاه دفاعی-امنیتی و توسعه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی یک کشور در سطح منطقه و بین‌الملل ایفا می‌نماید. بر این اساس و با توجه به تحولات محیطی منطقه و جهان و همچنین موقعیت خاص ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در این عرصه، نداجا از جایگاه ویژه و ممتازی برخوردار است. هر سازمانی برای آن که بداند به کجا خواهد رفت ابتدا باید بداند دقیقاً در کجا قرار گرفته است. پس از آن باید؛ آنچه می‌خواهد باشد را به درستی تعریف کرده و چگونگی رسیدن به آن جایگاه را مشخص کند. مستندات حاصل از این فرایند را برنامه راهبردی سازمان می‌نامند. پس از ابلاغ تدبیر حکیمانه فرماندهی معظم کل قوا در تاریخ ۸۸/۷/۱۴ در دانشگاه علوم دریایی مبنی بر این که "نیروی دریایی امروز در بسیاری از نقاط عالم و در کشور ما یک نیروی راهبردی است؛ به چشم یک نیروی راهبردی به نیروی دریایی باید نگریسته شود." نقش و جایگاه مورد انتظار از نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران آشکارتر و ضرورت برنامه‌ریزی مدون و دقیق به‌منظور شتاب و دستیابی به این مهم بیشتر احساس شد.

وقایع و تاریخ هشت سال دفاع مقدس و همچنین بروز پدیده شوم دزدی دریایی طی سال‌های اخیر در خلیج عدن که خطوط مواصلاتی و اقتصادی کشور را به شدت تهدید می‌نمود به درستی ثابت کرده است که با وجود سه هزار کیلومتر مرز دریایی در شمال و جنوب کشور جمهوری اسلامی ایران، خوشبختانه نیروی دریایی با قدرت و صلابت توانسته است از مرزهای دریایی؛ خطوط مواصلاتی در آبراه‌های بین‌المللی و منابع خدادادی موجود محافظت کرده و تاکنون هیچ دشمنی به خود اجازه نداده است تا به منافع ملی و سرحدات کشور تجاوز کند. نیروی دریایی با پشتیبانی‌های بی‌دریغ فرماندهی معظم کل قوا و همت جوانان متعهد، مخلص، خلاق و مبتکر، سیادت نظام مقدس جمهوری اسلامی را در آب‌های خلیج فارس، تنگه راهبردی هرمز و دریای عمان، شمال اقیانوس هند و مدار ۱۰ درجه و همچنین دریای صبح و دوستی خزر در شمال حفظ نموده و این سیادت در آینده نیز مقتدرتر از امروز برقرار خواهد ماند. سیادت و تأمین امنیت نیازمند اقتدار است و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تأمین‌کننده اقتدار نظامی در کشور هستند.

مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا در بخشی از فرمایشات خود در این زمینه می‌فرمایند: **"ما یک ملت صلح طلبیم؛ اما آن کسانی که پیشرفت کار خودشان را با حضور نظامی، با تحکم نظامی، با زورگویی‌های معمول می‌خواهند تأمین کنند، باید در مقابل خودشان یک نیروی مقتدر را حس کنند؛ و مظهر اقتدار ملت در دریا، شما نیروی دریایی هستید که در سرتاسر این سواحل طولانی استقرار دارید."**

صلابت نیروی دریایی، میراث خون هزاران شهید و ایثار جانبازان عزیز می‌باشد و کارکنان نیروی دریایی به‌عنوان سربازان ولایت‌مدار ارتش جمهوری اسلامی باید این مهم را با افتخار و عزت حفظ کنند و لازمه این کار یک برنامه‌ریزی راهبردی و دقیق می‌باشد.

در جهان سیال، پیچیده و متغیر کنونی، برنامه‌ریزی راهبردی، راهی است برای کمک به سازمان‌ها و جوامع برای روبرو شدن با تغییرات سریع و همچنین مدلی است برای شناخت و حل مهم‌ترین مسایل پیش‌رو، شناسایی نقاط قوت و ضعف سازمان و استفاده بهینه از فرصت‌ها و موقعیت‌ها و تسلط بر ضعف‌ها و تهدیدهایی که موجودیت سازمان را به خطر می‌اندازند و در واقع اقدامی مؤثر در مقابل جهان پر رقابت و بی‌رحم امروز است.

از آنجا که برنامه‌ریزی راهبردی به‌منظور دستیابی به اهداف راهبردی و چشم‌اندازهای یک سازمان به‌کار می‌رود و عوامل ساختاری آن متأثر از عناصری در نظام بین‌المللی و محیط داخلی هستند؛ فرماندهان و مدیران رده بالای نداجا باید با ادبیاتی که در تعیین سیاست‌های دولت‌ها از جمله سیاست‌های دفاعی و استراتژی‌های آن که بر قدرت دریایی کشور تأثیر می‌گذارد؛ آشنا شوند.

در کتاب حاضر سعی گردیده تا در حوزه‌های اهمیت دریا و دریانوردی، ژئوپلیتیک و آمایش سرزمینی، راهبرد ساخت شناورهای رزمی و همچنین چگونگی تقویت مؤلفه‌های قدرت دریایی، دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد را یاری نماید.

دریادار دکتر حبیب الله سیاری

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۲۵	پیشگفتار
۳۳	فصل اول: اهمیت دریا
۳۸	نقش دریا در زندگی انسان امروزی
۳۹	اهمیت نظامی دریا
۴۲	مرزهای دریایی جمهوری اسلامی ایران
۴۲	الف. اقیانوس هند
۴۷	ب. دریای عمان
۴۸	پ. خلیج فارس
۵۰	برخورداری از مرکزیت ژئواستراتژیک
۵۱	جزایر ایرانی خلیج فارس
۵۱	ت- تنگه هرمز
۵۲	ث. اروندرود
۵۳	ح. دریای خزر
۵۴	کشورهای پیرامون دریای خزر
۵۵	بهره‌برداری از دریا در جنگ‌های ناهمتراز/ ناهمگون دریایی
۵۵	جنگ‌های ناهمگون/ناهمتراز
۵۸	عملیات غیرکلاسیک مدرن در جهان و ایران (ناهمگون/ناهمتراز)
۵۹	جنگ ناهمگون/ناهمتراز دریایی
۶۰	مردم و ایدئولوژی
۶۲	زمین و دریا
۶۳	شرایط جوی و دریا
۶۳	پشتیبانی مستمر ملت از رزمندگان
۶۴	پشتیبانی ملت‌های مستضعف و اسلامی
۶۵	نتیجه:
۶۶	تکرار تاریخ
۶۹	فصل دوم: راهبرد
۷۱	مقدمه:
۷۳	الفرد ماهان:
۷۸	الف. در زمان صلح:

۷۹	ب. در زمان جنگ:
۸۲	راهبرد دریایی آمریکا:
۹۰	راهبرد نظامی آمریکا
۱۰۱	فصل سوم: مفاهیم راهبردی
۱۰۳	مفاهیم راهبردی:
۱۰۳	مقاصد ملی:
۱۰۴	منافع ملی:
۱۰۵	اهداف ملی:
۱۰۷	مفهوم نیروی دریایی راهبردی:
۱۰۷	مفهوم عملیات در نیروی دریایی راهبردی:
۱۰۸	معاهده NPT
۱۰۹	۱. بازدارندگی:
۱۱۰	مفهوم سیاست امنیت ملی:
۱۱۰	مفهوم سیاست دفاعی:
۱۱۴	۳. ضربه اول:
۱۱۵	۴. ضربه دوم:
۱۱۶	۵. عمق راهبردی:
۱۱۸	۶. ابعاد عمق راهبردی:
۱۱۹	گفتگوهای سالت
۱۲۰	تاریخچه و سیر تحولات:
۱۲۱	معاهده A.B.M
۱۲۱	مذاکرات سالت (۱):
۱۲۲	مذاکرات سالت (۲):
۱۲۲	جنگ ستارگان:
۱۲۳	پیمان استارت (۱):
۱۲۳	پیمان استارت (۲):
۱۲۴	دفاع ملی موشکی:
۱۲۶	اهداف آمریکا:
۱۲۷	وسعت جغرافیایی:
۱۲۸	هواداران و مخالفان سپر دفاع موشکی:
۱۲۸	واکنش‌های جهانی به طرح سپر موشکی:
۱۲۹	الف. موضع روسیه:
۱۲۹	ب. موضع جمهوری اسلامی ایران:

۱۲۹	انواع کاربردی نیروهای دریایی در دنیا
۱۳۰	آب‌های قهوه‌ای
۱۳۰	آب‌های سبز
۱۳۱	آب‌های آبی
۱۳۱	رتبه‌بندی/سطح‌بندی نیروهای دریایی در دنیا
۱۳۱	رتبه اول: نیروی دریایی راهبردی ارشد جهانی (کامل)
۱۳۲	۲- رتبه دوم: نیروی دریایی راهبردی ارشد جهانی (جزئی)
۱۳۲	۳- رتبه سوم: نیروی دریایی راهبردی متوسط جهانی
۱۳۲	۴- رتبه چهارم: نیروی دریایی راهبردی متوسط منطقه‌ای
۱۳۲	۵- رتبه پنجم: نیروی دریایی راهبردی مجاور (همسایه)
۱۳۳	۷- رتبه هفتم: نیروی دریایی دفاعی آب‌های سرزمینی و آب‌های داخلی
۱۳۳	۸- رتبه هشتم: نیروی دریایی گشت‌زنی و پاسداری
۱۳۳	۹- رتبه نهم: نیروی دریایی ظاهری (نشان‌های)
۱۳۵	فصل چهارم: ژئوپولیتیک و ژئواستراتژی
۱۳۷	جغرافیای سیاسی
۱۳۸	سیاست جغرافیایی
۱۳۹	اهداف مورد نظر در ژئوپولیتیک
۱۳۹	نظریه مکیندر (قلب زمین)
۱۵۰	ژئواستراتژی
۱۵۸	ژئواکونومی
۱۵۸	توپوگرافی
۱۶۳	فصل پنجم: آمایش سرزمینی
۱۶۵	تاریخچه آمایش سرزمین در جهان
۱۶۶	آمایش در ایران
۱۷۰	ژئومورفولوژی و ارتباط آن با آمایش
۱۷۴	مناطق مرزی ایران (قبل و بعد از انقلاب اسلامی)
۱۷۶	خصوصیات و ویژگی‌های مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران
۱۷۷	مسایل و مشکلات مناطق مرزی ایران
۱۷۸	راه‌حل‌ها و طرح‌های ارایه شده
۱۸۱	فصل ششم: قدرت دریایی
۱۸۴	سوابق تاریخی دریانوردی ایرانیان

۱۸۹	کنترل دریایی
۱۸۹	شرایط کنترل دریا
۱۸۹	سیادت دریایی
۱۹۰	قدرت دریایی
۱۹۴	مؤلفه‌های قدرت دریایی
۱۹۵	الزامات قدرت دریایی
۱۹۶	آموزش دریایی در ایران
۱۹۷	ب- صنایع دریایی
۱۹۸	ناوگان تجاری یا غیرنظامی
۱۹۸	بندرگاه‌های مناسب
۱۹۹	قدرت دریایی نظامی
۲۰۱	ویژگی‌های نیروی دریایی
۲۰۴	قدرت نیروی دریایی
۲۰۹	فصل هفتم: کاربرد قدرت دریایی
۲۱۴	جایگاه نیروی‌های دریایی در صحنه بین‌الملل
۲۱۵	کاربردهای ناوگان نظامی قدرت دریایی
۲۲۳	کاربرد ناوگان نظامی قدرت دریایی در عملیات امدادی و صلح‌جویانه
۲۲۷	نمایش قدرت
۲۲۸	عناصر نمایش قدرت
۲۲۹	تهدید:
۲۳۱	فصل هشتم: تهدیدهای آینده
۲۳۵	اصول تاکتیکی جنگ مدرن
۲۳۹	تهدیدهای احتمالی دشمن فرامنطقه‌ای
۲۳۹	۱) پایگاه‌های نظامی قدرت‌های خارجی در منطقه
۲۳۹	۲) حضور ناوگان‌های نظامی قدرت‌های بزرگ در منطقه
۲۴۰	۳) خرید تسلیحاتی کشورهای منطقه
۲۴۱	۴) استفاده از کشتی‌های تجاری برای مقاصد نظامی
۲۴۵	تهدیدهای نوظهور:
۲۴۶	اهداف و انگیزه‌های حضور نظامی فرانسه در منطقه خلیج فارس:
۲۴۶	۱- تحقق راهبرد دفاعی جدید فرانسه:
۲۴۶	۲- مقابله با اهداف هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران:
۲۴۶	۳- رقابت با آمریکا:
۲۴۷	۴- مبارزه با تروریسم:

۲۴۷	۵ - تحقق اهداف ناتو:
۲۴۸	۶- تحقق اهداف مدیریتانه‌ای و خاورمیانه‌ای فرانسه:
۲۴۸	۷ کنترل بر تنگه هرمز:
۲۴۸	۸ فروش تسلیحات:
۲۴۹	۹- یافتن متحد جدید در منطقه:
۲۴۹	دزدان دریایی:
۲۵۲	تجهیزات:
۲۵۲	انواع دزدان دریایی:
۲۵۳	روش‌های مقابله با دزدان دریایی:
۲۵۳	روش حمله دزدان دریایی:
۲۵۴	اقدامات سازمان‌های بین‌المللی:
۲۵۵	مقادیر قطعنامه ۱۸۵۱:
۲۵۵	محل استقرار کشتی‌های در دیده شده:
۲۵۵	اقدامات یگان‌های اعزامی ناوگان پنجم آمریکا در سواحل خلیج عدن:
۲۵۶	تهدیدهای نرم:
۲۵۷	جنگ نرم از دیدگاه پیامبر اعظم (ص):
۲۶۱	تهدیدهای مرتبط با پدافند ساحلی:
۲۷۳	تهدیدهای زیست محیطی:
۲۷۵	فصل نهم: راهبرد ساخت
۲۷۷	تاریخچه راهبرد ساخت:
۲۷۸	تحولات فنی در یگان‌های شناور رزمی:
۲۸۳	ساختار بدنه واحدهای شناور:
۲۸۳	راهبرد ساخت و دکترین دریایی (رهنامه) در دنیا:
۲۸۸	ارکان مهم راهبرد ساخت و یا خرید شناورهای رزمی:
۲۹۷	نوع یگان شناور رزمی:
۳۰۴	گرایش‌های اخیر در طراحی شناورهای دریایی:
۳۰۷	استفاده از مواد ترکیبی در صنعت کشتی سازی برای نیروی دریایی:
۳۰۸	مزیت‌های استفاده از فولاد در کشتی سازی:
۳۰۹	مزیت‌های استفاده از آلومینیوم در کشتی سازی:
۳۱۱	آزمایش نهایی شناورها در دریا:
۳۱۲	انواع آزمایش در دریا (ترابال):
۳۱۵	آزمایش سامانه اتاق عملیات (CICAT):

۳۱۹	 فصل دهم: تاریخ سازان
۳۲۴	 امام قلی خان
۳۲۵	 میرمُهنّا
۳۲۷	 دلیران تنگستان
۳۲۹	 وقایع سوم شهریور ۱۳۲۰
۳۳۴	 ۵- حاکمیت جزایر سه گانه
۳۳۹	 دفاع مقدس و سرنوشت سازان جنگ:
۳۴۱	 ب- مقاومت تکاوران دریایی در خرمشهر:

www.ketab.ir